

EKOLOŠKI PROBLEMI U VOJVODINI
Zaključci sa okruglog stola
Novi Sad, 8. i 9. novembar 2003. godine

ECOLOGICAL PROBLEMS IN VOJVODINA
Roundtable's Conclusions
Novi Sad, November 8th and 9th 2003

Novi Sad
2004

Re-organizatora

U cilju mapiranja problema u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine, *Novosadski ženski centar* i *Zelena mreža Vojvodine*, organizovale su okrugli sto sa učešćem predstavnika ekoloških nevladinih organizacija iz deset gradova sa područja Vojvodine. Okrugli sto održan je 8. i 9. novembra 2003. godine u Hotelu Vojvodina u Novom Sadu i na njemu je razmatrana pravna mogućnost rešavanja uočenih ekoloških problema od strane aktivista ekoloških organizacija sa područja čitave Vojvodine.

Uz pomoć predavanja stručnjaka razmatrana je celovitost rešavanja problema u oblasti zaštite životne sredine. Okrugli sto je okupio osim nevladinog sektora, eksperte iz različitih oblasti i predstavnike nadležnih organa iz inspekcije i tužilaštva. Na osnovu prikupljenih informacija o prisutnim i učestalim problemima, uočenih od strane aktivista u oblasti zaštite životne sredine, pripremljeni su zaključeci i apel, koji su u ovoj brošuri predstavljeni zainteresovanoj javnosti i nadležnim organima.

Na okruglom stolu učestvovali su: The Roundtable Participants:

Olivera Radovanović - *Zelena mreža Vojvodine*, Novi Sad; **Petar Lacmanović** - *Otpor*, Zrenjanin; **Vladimir Šper** - *Otpor*, Zrenjanin; **Erg Boris** - *Ekološki pokret "Plavi Dunav"*, Apatin; **Milovoj Vučanović** - *Prirodjačko društvo "Gea"*, Vršac; **Gabrijela Ranđelović** - *Zelena mreža Vojvodine*, Odžaci; **Dejan Đapić** - *Ekološki pokret Stanišija*, Staniši; **Marko Tucakov** - *Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine*, Novi Sad; **Ljiljana Skoko** - *Udruženje ekologa Kikinde "Green place"*, Kikinda; **Milovoj Kiždobranski** - *Planinarsko-smuëarsko društvo "Železničar"*, Novi Sad; **Dragan Jirić** - *Planinarsko-smuëarsko društvo "Železnica"*, Novi Sad; **Olivija Tešić** - *Izvršno ve}e Vojvodine*, Novi Sad; **Tibor Ludmany** - *Ekološko udruženje Beëej*, Beëej; **Aleksandar Ilić** - *Tisa Klub*, Kanjiža; **Atanas Polítov** - *Columbia University, PILI*, Budimpešta; **Nataša Đereg** - *Zelena mreža Vojvodine*, Subotica; **Jagodić** **Quao Srđan** - *Ekološko udruženje Beëej*, Beëej; **Jelena Jakšić** - *Zelena mreža Vojvodine*, Novi Sad; **Maja Turk** - *Zelena mreža Vojvodine*, Novi Sad; **Gordana**

Stojaković - *Novosadski ženski centar*, Novi Sad; **Duško Medić** - *Zelena mreža Vojvodine*, Novi Sad.

Predavaèi su bili / Lecturers:

Prof. Dr Mirjana Miloradov - *FTN, Zelena mreža Vojvodine*, Novi Sad; **Igor Vavić** - *Inspektor zaštite za životnu sredinu AP Vojvodine*, Novi Sad; **Radovan Lazić** - *Opštinski javni tužilac u Baèkoj Topoli*; **Marija Harangozo** - *advokat, Novosadski ženski centar*, Novi Sad

Brošuru priredili / brochure made by: Marija Harangozo, Duško Medić

Prevod / English translation:
Jelena Stevanov

Tehnička realizacija / Tehnnical Assistance:
Davor Radić

**Novosadski ženski centar
Novi Sad Women's Centre**

Trg Mladenaca 7, 21000 Novi Sad
Kontakt: Marija Harangozo
Tel.: +381 64 270 62 23
E-mail: marijah@ns.sbb.co.yu

**Zelena
Mreža
Vojvodine**

**Green
Network
of Vojvodina**

**Zelena mreža Vojvodine
Green Network of Vojvodina**

Pašićeva 24, 21000 Novi Sad
Serbia and Montenegro
Tel: ++381 21 611 484
Fax: ++381 21 611 484
E-mail: office@zelenamreza.org.yu
www.zelenamreza.org.yu

MAPIRANJE PROBLEMA I U^E[ ]E U PRAVNOJ ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE U VOJVODINI

PROBLEM MAPPING AND LEGAL ADVICE ON ENVIRONMENTAL PROTECTION ISSUES IN VOJVODINA

Novi Sad
januar 2004.

Projekat je finansiran od
The Regional Environmental Center for
Central and Eastern Europe REReP program

THE REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER
for Central and Eastern Europe

REReP

THE REGIONAL ENVIRONMENTAL RECONSTRUCTION PROGRAMME
for South Eastern Europe

Generalno je karakteristična nebriga društva prema životnoj sredini. Nedostaju odgovarajući propisi i adekvatno sankcionisanje zagađivača i prekršioca.

Svakodnevno snabdevanje vodom u Odžacima
Foto © Gabrijela Ranđelović

Stanje u životnoj sredini u Vojvodini je alarmantno, zbog:

- ✓ Nedostatka dovoljne količine i snabdevanja stanovništva vodom za piće, čestog prisustva štetnih materija u vodi, a naročito arsena.
- ✓ Prekomerne zagađenosti površinskih voda, kao i nedovoljnog kontrolisanja i kažnjavanja zagađivača površinskih voda.
- ✓ Nedostatka postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, pre nego što se ispuste u površinske vode.
- ✓ Velikog broja divljih deponija.
- ✓ Položaja i neadekvatnog gazdovanja JP

Nacionalni park "Fruška gora", posebno u slučaju seče šuma, bez obnavljanja i sadnje drveća.

- ✓ ^injenice da je Vojvodina najmanje pošumljeno područje u Evropi - u proseku 6%, od toga Bačka i Banat ispod 2% ukupne površine.
- ✓ Prekomerne zagađenosti vazduha u okolini velikih fabrika.
- ✓ Krivolova, nekontrolisanog lova, nesavesnog ponašanja korisnika lovišta i prekomernog uništavanja divljači.
- ✓ Nebrige prema biodiverzitetu i nedostatka propisa u odnosu na prisustvo genetski modifikovanih organizama.

zahtevi

1. Da nadležni organi što pre obezbede uslove i da se ratifikuju i potpišu međunarodne konvencije: ➔ Arhunska konvencija ➔ Bernska konvencija ➔ Kartagena protokol o biodiverzitetu 2. Da se donesu sistemski zakoni i podzakonska akta iz oblasti zaštite životne sredine, poljoprivrede, šumarstva, prirodnih retkosti i lova: • Zakon o sistemu zaštite životne sredine, a pre toga da se predlog ovog Zakona dopuni u odnosu na procenu uticaja GMO na životnu sredinu, • Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, • Zakon o bezbednosti hrane, • Izmene i dopune Zakona o lovstvu, radi: a) dopune spiska trajne zabrane lova prepelice (<i>Coturnix coturnix</i>) i grlice (<i>Streptopelia turtur</i>), b) da se uvede izdavanje licenci o lovu i organizovanju lova sa trajanjem od 5 godina i da niko nema pravo da učestvuje u lovu bez poznavanja vrsta zaštićene divljači i upozorenje sa posledicama njihovog uništavanja, c) da se lov ili organizovanje lova trajno zaštićene ili lovostajem zaštićene divljači, kao i postavljanje zamki, klopki, sredstava za masovno hvatanje retke ili proređene vrste divljači, propišu kao krivično delo, kažnjivo zatvorom do tri godine. 3. Da se izvrši revizija Uredbe o zaštiti prirodnih retkosti. 4. Da se insistira na primeni svih zakonskih akata vezanih za kontrolu i obeležavanje genetski modifikovanih organizama. 5. Po hitnom postupku da se obezbedi stanovništvu adekvatna voda za piće, koja ne sadrži materije štetne po zdravlje i da se stanovništvo stalno informiše o kvalitetu voda. Zbog težine rešavanja ovog proble-	ma, neophodna je pomoć države lokalnim zajednicama. 6. Da se saniraju divlje deponije u naseljima i van naselja. 7. U hitnom postupku da se: ▶ izradi registar zagađivača ▶ uspostavi jedinstveni informacioni sistem zaštite životne sredine ▶ osposobi banka gena <i>Grlica, Streptopelia turtur</i> 8. Da Skupština AP Vojvodine u hitnom postupku donese program za ostvarivanje zaštite i razvoja Nacionalnog parka »Fruška gora«, uz uključivanje stručnjaka iz svih oblasti, a da se zabrani seča šume na Fruškoj gori, kao i da obezbede sredstva za pošumljavanje Fruške gore i Vojvodine. 9. Pozivaju se organi vlasti - zakonodavni, izvršni i pravosudni - na saradnju sa NVO u sprečavanju i otklanjanju aktivnosti, koje imaju štetne posledice na zdravlje ljudi i životnu sredinu, odgovoran odnos prema otkrivanju i kažnjavanju zagađivača i prekršioca propisa, kao i propisivanje obaveza zagađivača na nadoknadu troškova otklanjanja zagađenja. 10. Pozivaju se članovi NVO, druga udruženja i građani na saradnju i zajedničko delovanje u čuvanju i unapređenju životne sredine i otkrivanju prekršioca.

conclusions

Characteristics in general are society's environmental carelessness, absence of proper law regulative and no adequate penalty for polluters and law violators.

*The Roundtable, November 2003, Novi Sad
Photo © Stojan Radovanovic*

Environmental condition in Vojvodina is alarming, due to:

- ✓ Lack of sufficient amount of public water supplies, presence of harmful substances in drinking water, especially presence of arsenic.
- ✓ Heavily polluted surface waters and insufficient control and sanction measures for surface waters polluters.
- ✓ Lack of installations for filtering toxic waters, before it reaches surface waters.
- ✓ Numerous illegal sites for waste disposal.
- ✓ Present condition in parastatal company National Park "Fruska gora", especially its unadequate management of natural

resources in Fruska gora, non-renewable wood cutting without planned afforesting.

- ✓ The fact that Vojvodina is the region with least forestland area in Europe – in Vojvodina there are 6 per cent of forestland, including less than 2 per cent of forestland situated in Banat and Backa areas.
- ✓ Extremely high level of air pollution in the areas near large factory sites.
- ✓ Uncontrolled hunting, unconscionable behaviour of hunters that leads to wild animals overhunting.
- ✓ Carelessness towards biodiversity, lack of law regulative relating to presence of genetically modified organisms.

demands

1. To authorities in charge to provide common ground as soon as possible for international conventions ratification: ➔ Aarhus Convention ➔ Bern Convention (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern/Berne, 19. IX.1979, European Treaty Series/104) ➔ Cartagena Protocol on Biosafety 2. To enforce a legal system and pass a series of acts pertaining to environmental protection issues, agriculture, forestry, nature's rare species and hunting, namely: • Law on the systematic environmental protection, before which Annex to the Proposal of this Law should be made according to the evaluated influence of GMOs on the environment • Law on free access to information of public interest / importance • Law on Food safety • Modification and Annex of the Law on Hunting, in order to: a) add up to the list of permanent hunting restriction of quail (<i>Coturnix coturnix</i>), and turtledove (<i>Streptopelia turtur</i>) b) to introduce a license for hunt and organized hunt during the period of five years, as well as the restriction of taking part in hunting without previous knowledge which species are protected by legislation and which are the consequences if latter is violated c) to introduce a years' prison penalty for the criminal activity of hunting, organizing hunting or its promoting, when species permanently protected by legislation are in question, or hunting of those species during the closed season 3. To fulfill revision of Act on protection of nature's rare species. 4. To come into force all GMOs regulations relating to control and labelling.	5. As a matter of urgency, supplies of adequate quality water for public use in some boroughs must be provided; water must be clear of substances that could be harmful for humans' health; public should be constantly informed on the water quality. Help to local community must be provided by state. 6. To cut down a number of illegal waste disposal sites within and out inhabited areas. 7. As a matter of urgency, following should be done: ▶ to form a register of polluters ▶ to build up a uniform information system on environmental protection issues ▶ to establish gene bank 8. Assembly of Province of Vojvodina, as the founder of parastatal company National park "Fruska gora", must consider that it is an area of common interest, with specific natural potential and important ecological, scientific, historical, cultural, educational and sport-recreational characteristics. Therefore, as a matter of urgency, a programme for its preservation and development must be created by experts in the above named fields. Until then, wood cutting in the area of Fruska gora must be banned and means to afforest the territory of Vojvodina must be provided. 9. Authorities – legislative, executive and judicial – are encouraged to cooperate with NGOs with full responsibility in order to prevent and cease all activities with harmful outcome for humans' health and environment; to identify and punish polluters and law regulative violators, as well as to define obligation on the behalf of polluters, according to which they must cover the expenses of cleansing contamination and also stop further negative behaviour. 10. NGO activists, members of other organizations and citizens are encouraged to cooperate and act together towards environmental preservation and development and also to identify law regulative violators.

Inspekcije po nadležnostima:

- ➔ **vodoprivredna:** kontroliše režim i kvalitet voda u prirodnim i veštačkim vodotocima, jezerima i podzemnim vodama, funkcionisanje ispravnosti uređaja za prečišćavanje otpadnih voda;
- ➔ **ekološka inspekcija:** zaštite vazduha od zagađivanja, zaštićenih prirodnih dobara, zaštite od buke, od opasnih materija i od jonizujućih zračenja;
- ➔ **za zemljište:** ekološka inspekcija, poljoprivredna inspekcija, komunalna inspekcija;
- ➔ **tržišna inspekcija:** promet roba suprotno zakonskim propisima;
- ➔ **opštinska, odnosno gradska inspekcija:** domaće životinje;
- ➔ **lovna inspekcija:** korišćenje lovišta, lovljenje divljači.

važeći propisi

IZVODI

1. Svako, a posebno državna zajednica i države članice, odgovoran je za zaštitu životne sredine.

Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju.

Svako je obavezan da čuva i unapređuje životnu sredinu. (čl.46. Povelje o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama)

2. Čovek ima pravo na zdravu životnu sredinu.

Svako je, u skladu sa zakonom, dužan da štiti i unapređuje životnu sredinu.

(čl. 31. Ustava R Srbije od 1990.g.)

3. Zakon o osnovama zaštite životne sredine:

* Zagađivač, odgovoran je za zagađivanje i štetu nanесenu životnoj sredini (čl.11.)

* Podaci o stanju životne sredine su javni (čl.12.)

* Prirodna bogatstva se koriste u skladu sa prirodnim uslovima i potencijalima životne sredine i potrebom obnavljanja prirodnih bogatstava i sprečavanja nepovoljnih posledica za životnu sredinu i zdravlja ljudi (čl.17.st.1)

* Ako postoje više zagađivača životne sredine, a ne može se utvrditi njihov udeo u zagađivanju, troškove otklanjanja zagađenja i sprečavanja daljeg negativnog delovanja na životnu sredinu, snose solidarno svi zagađivači (čl.37.)

5. Krivični zakon Republike Srbije (čl.133):

Stav 1.: ko kršenjem propisa o zaštiti, čuvanju i

unapređenju životne sredine zagađi vazduh, vodu ili zemljište, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Stav 2.: odgovorno lice koje kršenjem propisa o zaštiti, čuvanju i unapređenju životne sredine propusti da postavi uređaje za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili korišćenje postrojenja koja zagađuju životnu sredinu ili na drugi način propusti da preduzme mere za sprečavanje ili onemogućavanje zagađivanja životne sredine i time dovede do zagađivanja vazduha, vode ili zemljišta, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine

* Za navedena dela učinjena iz nehata, isto su propisane kazne.

* Ako je usled navedenih dela došlo do uništenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

* Svaki građanin je dužan da podnese krivičnu prijavu, ukoliko ima saznanja za izvršenje krivičnog dela. Krivična prijava se podnosi najbližem opštinskom javnom tužiocu.

* Tužilac će preduzeti gonjenje po službenoj dužnosti, ukoliko postoji osnovana sumnja za određenu osobu da je izvršila krivično delo i ako postoje dokazi za to delo.

* Dokaze obezbeđuje policija i nadležna inspekcija ili druga ovlašćena institucija.